

De reorganisatie van het politieapparaat

Evenwicht tussen de politiediensten?

Sedert lang wordt door verantwoordelijke ministers, betrokken parlementairen, leidende politiefunctionarissen, hoge ambtenaren uit bestuurlijke en gerechtelijke kringen, telkens weer beweerd dat bij de (re-)organisatie van het algemene politieapparaat i.c. de gemeentepolitie, de gerechtelijke politie, de landelijke politie en de rijkswacht, een *zeker evenwicht tussen de politiediensten* de gulden regel is. Op de eerste plaats verwijst deze regel naar de algemene structuur van het politieapparaat: aan de ene kant gemeentepolitie en landelijke politie die overwegend ondergeschikt zijn aan het plaatselijk bestuur, aan de andere kant gerechtelijke politie en rijkswacht die grotendeels ondergeschikt zijn aan het centrale gezag. *Evenwicht tussen de politiediensten* heeft dus allereerst een staatsrechtelijke, politieke betekenis. Op de tweede plaats geeft deze regel aan dat het nationale politiebeleid erop is gericht dit politieke evenwicht tussen lokaal en centraal gezag, oftewel de politieke gelijkwaardigheid van lokale en centrale politiediensten, te verwezenlijken door te streven naar 'een numeriek en kwalitatief evenwicht', een politieel-organisatorisch evenwicht als 't ware, tussen deze diensten.

Welnu, wie zich echt verdiept in de feitelijke situatie waarin de onderscheiden politiediensten zich bevinden, moet tot de conclusie komen dat een dergelijk politieel evenwicht niet bestaat. De wetgeving m.b.t. de gemeentepolitie, de gerechtelijke en de landelijke politie bijv. is in allerhande opzichten ver en ver achtergebleven bij die van de rijkswacht. De numerieke sterkte van de gemeentepolitie, óók als men de landelijke politie er bij telt, is stukken lager dan die van de rijkswacht. De materiële en technische infrastructuur van dit korps, zijn opleidingenstelsel, de specialisatie van zijn organisatie overtreffen verre die van de andere politiediensten. En op nog tal van andere punten kunnen deze diensten de vergelijking met de rijkswacht niet doorstaan. Kennelijk hebben de beleidsmakers in de loop der jaren het politieke evenwicht tussen de politiediensten niet willen en/of niet kunnen tot stand brengen of in stand houden. Naar mijn mening is er dus ook geen sprake van een politiek evenwicht. Dit feitelijke onevenwicht tussen de politiediensten vormt de harde kern van wat in 't kort het huidige politievraagstuk kan worden genoemd.

De 'politieoorlog'

Wie de problemen van en in het politieapparaat behandelt onder de suggestieve titel van 'de politieoorlog', die geeft dan ook niet alleen blijk van een volstrekt onbegrip van de feitelijke situatie waarin de organisatie van het politieapparaat zich bevindt, maar die heeft kennelijk ook totaal geen oog voor de belangrijke staatsrechtelijke en politieke kanten van deze problematiek. In 't algemeen is een dergelijke aanpak van het politievraagstuk te oppervlakkig om er drukte over te maken. Wanneer evenwel de commandant van de rijkswacht, generaal Beaurir, in

zijn rede van 5 oktober 1979, het politievraagstuk ook op deze wijze meent te moeten afdoen, is 't natuurlijk wat anders. In de rijkswacht weet men immers zeer goed hoe de verhoudingen in 't politieapparaat liggen en beseft men wel degelijk dat het politieapparaat staatsrechtelijk en politiek geen *res nullius* is! Als de commandant van de rijkswacht het politievraagstuk reduceert tot 'de politieoorlog', dan moet hij goede redenen hiervoor hebben. Mijn uitleg is voorlopig deze dat 'de politie-oorlog' hier wordt gebruikt als een middel in de strategie tot handhaving van de status quo, dus van de overmachtspositie van de rijkswacht in het politieapparaat. Beaurir beweert in genoemde rede ook wel dat het politiebestel 'bijzonder goed aansluit bij onze eigenheden, bij onze behoeften en bij onze ingesteldheden', en dat dit bestel 'veel samenhangender (is) dan wordt voorgehouden door sommige kamerstrategen', maar zolang hij niet uitlegt *welke* eigenheden, behoeften en ingesteldheden, en *welke* samenhang hij precies bedoelt, mag m.i. geen waarde worden gehecht aan deze retorische argumenten voor de handhaving van de bestaande situatie.

De ministeriële commissie voor de politieproblemen

Gelukkig wordt de laatste jaren op regeringsniveau wél steeds openlijker erkend, dat er inderdaad een politievraagstuk bestaat, al moet hier direct aan worden toegevoegd dat de initiatieven en beloften van de opeenvolgende regeringen i.v.m. dit vraagstuk tot nu toe nog niets hebben opgeleverd. Bij de vorming van de huidige regering is het politievraagstuk ook weer punt van bespreking geweest. In het regeerakkoord dat op 1 april 1979 door de regeringspartijen werd goedgekeurd, staat dat er een 'Ministeriële commissie voor de politieproblemen' zal worden opgericht, 'die gelast wordt, binnen de twaalf maanden, een algemene conceptie van het politieapparaat in ons land uit te werken en meer in 't bijzonder een principiële herverdeling van de taken onder de verschillende politieorganen voor te stellen'. We zijn nu bijna een jaar later, maar, voorzover bekend, liggen er nog geen 'algemene conceptie van het politieapparaat' en geen voorstellen voor 'een principiële herverdeling van de taken onder de verschillende politieorganen' ter tafel. Het ziet er dus naar uit dat deze commissie hetzelfde lot als dat van haar voorgangers beschoren zal zijn. Of dit zonodig moet worden betreurd, is evenwel nog de vraag. Persoonlijk meen ik van niet, en wel om diverse redenen. De voornaamste hiervan is dat een herverdeling van de politietaken op dit ogenblik de scheefgroei van het politieapparaat alleen maar kan versterken, enerzijds omdat zo'n herverdeling helemaal niet bijdraagt tot de oplossing van de hiervoor gesignaleerde problemen, anderzijds omdat zij bij de huidige machtsverhoudingen in het politieapparaat, die zich trouwens weerspiegelen in de samenstelling van de commissie, er wel toe moet leiden dat het grootste en belangrijkste deel van de totale politietaak in 't land vast in handen van de rijkswacht komt.

Wanneer men écht het evenwicht tussen de politiediensten wil herstellen en dus een groot aantal problemen van en in het politieapparaat tegelijk moet aanpakken, dan is een meer ingrijpende reorganisatie van het politieapparaat geboden. De kentrekken van zo'n reorganisatie zouden kunnen zijn, 1) territoriale scheiding tussen gemeentepolitie en rijkswacht bijv. alleen gemeentepolitie in gemeenten met meer dan 20.000 à 25.000 inwoners en daarbuiten alleen rijkswacht, met behoud van de autowegpolitie voor de beheersing van het verkeer op de autowegen en met

behoud van de mobiele rijkswacht voor de beheersing van massale en specifieke gewelddadige conflicten, 2) omvorming van de gerechtelijke politie tot een centrale dienst die gemeentepolitie en rijkswacht ondersteunt op het vlak van de technische en administratieve recherche. Het zou te ver leiden hier de details van zo'n reorganisatie te schetsen, en er de argumenten pro en contra en de consequenties van te ontwikkelen. Praktisch gezien heeft het trouwens ook niet zoveel zin dit te doen, omdat zulk een reorganisatie, waarbij wordt ingegrepen in de algemene structuur van het politieapparaat, op dit ogenblik geen enkele kans van slagen heeft: te veel gevestigde belangen worden door zo'n reorganisatie in het gedrang gebracht en zullen door de betrokken instellingen en personen met hand en tand worden verdedigd. In de geschiedenis van de politie op het Westeuropese vasteland vonden dergelijke reorganisaties maar plaats in tijd van oorlog, bij staatsgrepen en gedurende revoluties. Alleen in deze situaties vallen de hinderpalen weg die in de periodes daartussen zo'n reorganisaties in de weg staan, ten dele omdat op zulke buitengewoon belangrijke momenten het politieapparaat een cruciale rol vervult, ten dele omdat dan gewoonlijk ook allerhande andere ingrijpende hervormingen van het politieke bestel plaatsvinden, die in dezelfde lijn liggen als de reorganisatie van het politieapparaat.

Betekent het vorenstaande dat men dan maar moet berusten in de situatie? Nee, zeker niet! Door de algemene ontwikkeling van het politieapparaat kritisch te volgen kan worden geprobeerd verdere scheefgroei te verhinderen, en verder is het binnen de enge grenzen van de algemene structuur van het politieapparaat misschien toch mogelijk om op onderdelen enige verbetering in de situatie te brengen.

Om ook dit laatste punt te concretiseren bijv. zou kunnen worden ingegaan op tal van actuele problemen i.v.m. de opsporing. Zo'n demonstratieve rondgang is nu evenwel niet mogelijk. Er zal hierna alleen iets worden gezegd over het opsporingsbeleid en over de organisatie van de recherche in het politieapparaat. Om zoveel mogelijk te voorkomen dat bij lezing van deze beknopte uiteenzettingen misverstanden rijzen, wil ik evenwel eerst de 2 uitgangspunten schetsen die bij de onderstaande behandeling van deze problemen een belangrijke rol spelen.

Doeltreffende én rechtmatige opsporing

Op de eerste plaats ben ik overtuigd van de grote waarde van een doeltreffende politieële opsporing. Zulk een opsporing is in veel gevallen een *conditio sine qua non* zowel voor een behoorlijke verdere strafrechtelijke afdoening van delictueuze zaken als voor de eventuele niet-strafrechtelijke afdoening ervan. Naast de algemene belangen, die door een doeltreffende opsporing worden gediend, – in eerste instantie de algemene integriteit en veiligheid van personen en goederen en in het verlengde hiervan de aanvaarding van de rechtsstaat door de bevolking, dient zulk een opsporing ook het best de particuliere belangen van slachtoffers en verdachten in het concrete geval. Het vorenstaande impliceert natuurlijk dat 'doeltreffende opsporing' verder gaat dan 't achterhalen van daders of 't zgn. oplossen van zaken. Het houdt in dat een opsporingsbeleid wordt uitgezet, waarin de doeleinden en beginselen van het strafrecht worden geconcretiseerd in termen van prioriteiten van zaken en in termen van modaliteiten van behandeling ervan. Het betekent ook dat in behandeling genomen zaken technisch, tactisch en administratief gedegen moeten worden afgewerkt. Met *gedegen* bedoel ik vooral het volgende: materiële

sporen met behulp van geëigende technische middelen zoveel mogelijk vastleggen, rechtmatige toepassing van wettelijke dwangmiddelen en van tactische technieken wanneer dit geboden lijkt om klaarheid te scheppen in wat er gebeurt of is gebeurd, uitvoerig en zonodig herhaald verhoor van verdachten, slachtoffers, aangevers en getuigen, omstandige overzichtelijke en chronologische verslaggeving van het technisch en tactisch onderzoek en van de verhoren. Zulk onderzoek veronderstelt o.a. dat het openbaar ministerie samen met het (lokale) bestuur en de politie een opsporingsbeleid wil formuleren, dat de politie voldoende en goed opgeleide mensen heeft en dat zij beschikt over of tenminste beroep kan doen op de nodige middelen voor technische, tactische en administratieve recherche, computers ingegrepen.

Op de tweede plaats ben ik niet minder overtuigd van de onvoorwaardelijke noodzaak van rechtmatige politiële opsporing, en dit niet alleen, ik stel de rechtmatigheid van het opsporingsonderzoek ook boven de doeltreffendheid ervan. Deze prioriteitstelling is gegeven met de rechtsstaat waarin wij nog steeds leven, en zij vormt ook een zeer belangrijke voorwaarde voor het behoud ervan. Wordt in zulk 'n staat immers op onrechtmatige wijze 'recht' gehandhaafd, dan wordt (het vertrouwen in) deze staat ondermijnd. Daarenboven is het naar mijn mening zo dat de rechtmatigheid van het opsporingsonderzoek in 't algemeen niet zozeer in tegenspraak is met de doeltreffendheid ervan, als wel een voorwaarde voor haar doeltreffendheid vormt. Alleen via een rechtmatig onderzoek kunnen de onderscheiden visies op en belangen in een zaak voldoende tot uitdrukking komen. Het vorenstaande impliceert wel dat 'rechtmatig opsporingsonderzoek' veel verder gaat dan het eventuele gebruik van wettelijke opsporingsmiddelen en het afzien van onwettelijke. Met name houdt het in dat in 't algemeen én in concreto de grootst mogelijke openbaarheid dient te worden nagestreefd, – over het gevoerde beleid, over de gebruikelijke en concrete gang van zaken, over de gehanteerde middelen enz. –, omdat zó niet alleen de rechtmatigheid van de opsporing publiekelijk kan worden beoordeeld, maar deze rechtmatigheid zelf ook kan worden verstrekt door aantasting ervan te voorkomen.

De problemen nu, waarop hierna kort zal worden ingegaan, betreffen zoals gezegd het opsporingsbeleid en de organisatie van de recherche in het politieapparaat.

Voor 'n opsporingsbeleid

Het openbaar ministerie en met name de procureurs-generaal komen de 'leiding en beleid bij de opsporingen' toe. In de praktijk betekent dit dat de procureurs des Konings in individuele zaken aanwijzingen en bevelen geven aan politiefunctionarissen, die officier van gerechtelijke politie zijn, over de (verdere) behandeling ervan, en dat de procureurs-generaal middels onderrichtingen en richtlijnen de politiediensten instrueren over de wijze waarop t.a.v. deze of gene delicten moet worden opgetreden. Niettegenstaande het feit dat er dagelijks talloze bevelen worden gegeven en er talrijke onderrichtingen verschijnen, is er n.m.m. geen sprake van een systematisch opsporingsbeleid, in de zin van een (normatief) toezicht op de wijze waarop in 't algemeen de opsporingen daadwerkelijk worden verricht en van 'n duidelijke bepaling van de prioriteiten die bij de opsporing moeten gelden. Aan de ene kant blijft de leiding van het openbaar ministerie over de politiële opsporing

beperkt tot de concrete voorvallen van alledag, aan de andere kant is het beleid in het algemeen onsamenhangend en in hoofdzaak juridisch en administratief van aard. Men kan, dunkt mij, de bewering niet staande houden, dat het openbaar ministerie een opsporingsbeleid voert dat 'met het oog op de werking van de wettelijke regeling doelmatig, uit een oogpunt van rechtsbedeling rechtvaardig en uit een oogpunt van inzetbaar potentieel mogelijk is' (Jaarverslag procureurs-generaal Nederland over 1977, p. 41).

Een van de gevolgen van deze situatie is dat de zo hooggeprezen *eenheid van beleid* in de praktijk van de politie niet bestaat, tenzij oppervlakkig en incidenteel. Belangrijker dan dit is nog dat het opsporingsbeleid nu in feite grotendeels door de politie zelf wordt en – alleen al gelet op haar beperkte middelen – wel móet worden gevoerd, zij 't óók op 'n gebrekkige manier o.a. vanwege juist het formalistische standpunt dat het openbaar ministerie t.a.v. de 'leiding en beleid over de opsporingen' inneemt. En het zal wel duidelijk zijn dat niet geringe bezwaren kleven aan deze situatie, waarin norm en werkelijkheid zo in tegenspraak zijn, zowel met het oog op een behoorlijke strafrechtsbedeling en een adequate operationele organisatie van de politie als met het oog op een adequate (politieke) controle op beide.

Niet minder duidelijk is, dat het niet gemakkelijk zal zijn om verbetering te brengen in deze onwenselijke situatie. Het betekent o.a. dat het openbaar ministerie zal moeten overgaan tot een ruime erkenning van het (door haar te controleren) 'politiële sepot' en dat het systematisch in overleg moet gaan treden met het lokale bestuur en met de politie over het te voeren beleid, maar tegelijk ook dat haar zeggenschap over de gemeentepolitie en rijkswacht in termen van wetgeving én personele/materiële middelen zal moeten worden versterkt. Een dergelijke evolutie vereist dat er én binnen het openbaar ministerie én binnen de politie op algemene beleidvoering afgestemde overlegstructuren moeten worden opgebouwd. Voor de hand ligt ook dat dan de (toekomstige) leden van het openbaar ministerie verplicht worden intensief kennis te maken met de dagelijkse politiepraktijk en zich te verdiepen in de problematiek van het politiemanagement. Om niet te spreken van de nodige technische infrastructuur. Hoe kan bijv. een opsporingsbeleid worden gevoerd als er nog niet eens deugdelijke algemene politieke statistieken bestaan? Ook zal het onontbeerlijk zijn dat het openbaar ministerie een veel grotere openheid gaat betrachten inzake het beleid dat het voert of tracht te ontwikkelen dan momenteel 't geval is.

De organisatie van de recherche

Algemeen gesproken is opsporing een taak die in meer of mindere mate het gehele politieapparaat en elke politieman aangaat. Maar sedert diverse decennia al worden specifieke onderdelen van deze algemene taak speciaal toevertrouwd aan aparte diensten resp. onderdelen daarvan. De voornaamste zijn op dit moment de bijzondere opsporingsbrigades (BOB's) van de rijkswacht, de opsporingsbrigades van de gemeentepolitie, de (brigades van de) gerechtelijke politie en niet te vergeten het Bestuur van de Criminele Informatie (BCI) op het Ministerie van Justitie. De oprichting van het BCI – in juni 1971 door minister A. Vranckx met het oog op een krachtdagiger aanpak van het 'banditisme' en meer speciaal van 'de handel in verdovende middelen' – werd indertijd in ruime kring openlijk met het nodige wantrouwen ontvangen. De bezwaren werden het scherpst geformuleerd door J. J.

Stryckmans in de Journal des Tribunaux van 4 december 1971. Hij stelde dat het betrokken KB en het BCI op zeer gespannen voet stonden met de grondwet en met het wetboek van strafvordering, hij wees op de grote politieke en ethische risico's van het gebruik van under-cover-technieken voor burgerij en voor politie en op de toenemende spanning in het politieapparaat. Geheel in overeenstemming met dit heftige betoog beperkte o.a. het openbaar ministerie de vrije contactname van de bestaande politiediensten met de leden van het BCI, die niet werden geplaatst onder zijn 'leiding en beleid' en die niet over gerechtelijke bevoegdheden beschikten. Onder druk van deze negatieve reacties werd door het Ministerie van Justitie in 'n intern rapport wel getracht de bezwaren tegen het BCI te ontzenuwen; maar werd deze dienst niet afgeschaft.

Toegegeven, de argumenten van Stryckmans waren niet alle even steekhoudend, maar met hem ben ik van mening dat het BCI een onrechtmatige instantie is, zij het dan in de betekenis van 'onrechtmatig' die hiervoor werd toegelicht: hier wordt door onbevoegde personen, zonder adequate controle, op geheime wijze recht gehandhaafd. En of het BCI zo'n doeltreffend (!) opsporingsorgaan is, dat waag ik te betwijfelen. Duidelijkheid hierover bestaat op dit moment natuurlijk niet, maar het feit dat deze dienst die slechts een tiental personen omvat, reeds 3 x door het ambtelijke optreden van haar eigen leden ernstig in diskrediet werd gebracht, wijst nou niet direct op 'n doeltreffende organisatie ervan! Uit goede bron ... weet ik trouwens dat de recherches van grote politiekorpsen in Zuid-Nederland wegens zijn duistere praktijken tegenwoordig liever ook niet meer samenwerken met het BCI. Laat men deze dienst afschaffen en het personeel (terug-)plaatsen in de gerechtelijke politie en de rijkswacht. Deze daad zou ook ten goede komen aan de internationale reputatie van de Belgische politie.

Verder lijkt het mij een goede zaak dat zou worden overgegaan tot een organisatorische splitsing tussen criminele recherche en politiek inlichtingenwerk, – meer concreet: tot de verwijdering van de politieke secties uit de BOB's en uit de opsporingsbrigades, en tot de afschaffing van de (enkele) politieke secties in de gerechtelijke politie. Ik weet wel dat beide zaken in de praktijk niet altijd zo gemakkelijk uit elkaar te houden zijn, maar dit mag m.i. geen belemmering vormen voor hun organisatorische splitsing. Politiek inlichtingenwerk legt een zware hypotheek op de rechtmatigheid van de organisatie en werking van (criminele) researchediensten en tast er ook de doeltreffendheid van aan, al was 't alleen nog maar door het wantrouwen dat de bevolking terecht t.o.v. dubbelzinnige researchediensten koestert.

In aansluiting op een dergelijke splitsing is het m.i. noodzakelijk dat de organisatie van het politieke inlichtingenwerk in haar geheel opnieuw wordt bekeken. Zo lijkt 't mij aangewezen dat eindelijk 'ns een geëigende wettelijke basis wordt geschapen voor het bestaan en de werking van en voor de controle op de veiligheid van de staat. Met name zouden de betrekkingen van deze dienst met de rijkswacht en de gemeentepolitie enerzijds en met het Ministerie van Justitie (Openbare Veiligheid) en met het Ministerie van Binnenlandse Zaken (Dienst Algemene Rijkspolitie) anderzijds in zo'n regeling moeten worden bepaald. Verder zouden – zoals in de Verenigde staten 't geval is met de FBI – de richtlijnen moeten worden gepubliceerd die de feitelijke werking van deze dienst bepalen. En het is voor een democratische rechtsstaat warempel toch ook niet te veel gevraagd dat een vaste parlementaire commissie wordt ingesteld om een zo effectief mogelijke controle uit te oefenen.

nen op een dienst waarvan het bestaan alleen al zo moeilijk te verzoenen is met de (grondgedachte van) democratie.

Ook is er de al zo lang aanslepende kwestie van 'het nieuwe statuut' van de gerechtelijke politie. In deze kwestie liggen vele kleine en grote problemen vervat. Een van de essentiële punten is evenwel inderdaad, dat de structuur die in 1919 werd gegeven aan de organisatie van de gerechtelijke politie, achterhaald is. Om te beginnen is het hoognodig dat men zich metterdaad bezint op de interne organisatie van de gerechtelijke politie en m.n. dan op de (wenselijke) verhouding tussen het commissariaat-generaal en de brigades. Moet de gerechtelijke politie tot 'n korps worden samengesmeed? Ook de betrekkingen tussen de gerechtelijke politie enerzijds en het openbaar ministerie en het Ministerie van Justitie anderzijds behoeven dringend herziening. Dit zou met name moeten leiden tot een meer preciese taakbepaling van de gerechtelijke politie aan de ene kant en tot een betere logistieke infra-structuur aan de andere kant. Verder is het ook zonneklaar dat de verhouding tussen de gerechtelijke politie (en speciaal het commissariaat-generaal) en de gemeentepolitie en de rijkswacht moet worden veranderd; die verhouding is nog steeds gebaseerd op voor-oorlogse toestanden.

En net als in 1919 zou een dergelijke reorganisatie gepaard kunnen gaan met een herziening van de opleiding van de tactische rechercheurs en van de organisatie van de technische recherche. Primo denk ik hierbij aan de School voor Criminologie en Criminalistiek. Deze school is totaal verouderd en heeft als researcheschool, zeker in vergelijking met dergelijke scholen in 't buitenland, weinig of niets meer te bieden aan de politiediensten. Genoot deze instelling voor de oorlog terecht een grote internationale faam, nu wordt zij, weggestopt in de koepel van het Justitiepaleis aan het Poelaertplein, op 'n onbeschrijfelijke, ergerlijke manier verwaarloosd. Hoe lang nog? Secundo moet de aandacht worden gevestigd op het feit dat de stand van de technische recherche, óók op de 'laboratoria' van de gerechtelijke politie, tegenwoordig ver beneden internationaal gangbare maatstaven ligt. Het nationaal instituut voor criminalistiek, tot de oprichting waarvan reeds in 1971 werd besloten, en dat tegenwoordig in 't kader van een doeltreffende én rechtmatige opsporing gewoon onmisbaar is, én dat zo'n enorme stimulans zou kunnen zijn geweest voor de technische recherche in de politiediensten ... enfin, U weet of raadt 't al: het betrokken KB is nagenoeg dode letter gebleven!

Tenslotte nog iets over de samenwerking tussen de politiediensten op het vlak van de opsporing. Elk politieapparaat kent problemen op 't vlak van de coördinatie, is 't niet tussen diensten dan is 't wel tussen afdelingen. In dit land zijn die problemen op dit ogenblik evenwel bijzonder groot, omdat de afzonderlijke politiediensten wettelijk noch territoriaal noch functioneel behoorlijk van elkaar zijn gescheiden en er ook geen adequate wettelijke regeling werd getroffen om de hieruit voortvloeiende operationele problemen op te vangen, én omdat de feitelijke machtsverhoudingen tussen de diverse politiediensten de voorbije decennia volkomen zijn scheefgegroeid. Het is dus normaal dat er zich op allerlei vlakken belangrijke en moeilijke coördinatie-problemen stellen. Het standpunt dat de commandant van de rijkswacht in zijn al geciteerde rede innam, is 'n geheel ander: er zijn geen coördinatie-problemen, er is slechts sprake van 'n 'verdienstelijke, edele wedijver', is naar mijn mening gespeend van elke werkelijkheidszin. Het gaat niet alleen volkomen in tegen wat er op dit punt leeft bij de gemeentepolitie en bij de gerechtelijke politie, maar is ook in strijd met het beleid dat door de rijkswacht de

afgelopen jaren t.o.v. de andere politiediensten is gevoerd!

Wat nu de opsporing betreft stelt er zich allereerst het probleem van de regionale of plaatselijke operationele samenwerking m.n. de voortdurende toegang tot + kennisgeving van elkaars documentatie, en de uitwisseling van informatie + integratie van actie in concrete gevallen. Iedere insider weet dat deze samenwerking in 't algemeen niet goed verloopt en dat in 'grote zaken' het onderzoek menigmaal ontaardt in 'n 'charge des buffles', waar de elementaire regels van tactisch en technisch onderzoek met voeten worden getreden. Het is dan ook niet alleen terwille van de doeltreffendheid van de opsporing maar ook terwille van de rechtmatigheid ervan dat dit probleem dringend zou moeten worden aangepakt: slecht politieonderzoek schaadt niet alleen de belangen van verdachten, slachtoffers en getuigen, maar compromiteert ook de rechtsstaat als zodanig. Om aan dit probleem iets te doen, is toepassing van de 'rivaliteitstheorie', dunkt me, nou niet direct het aangewezen middel. Meer heil zie ik in een wettelijke regeling waarin de grondslagen voor samenwerking worden vastgelegd, zoals dit al werd geprobeerd in 't ontwerp van een nieuw wetboek van strafvordering dat door de Heer H. Bekaert werd opgesteld. De (nogal negatieve) ervaringen die door de betrokken politiediensten in de provincie Oost-Vlaanderen in 1974-1975 zijn opgedaan met 'n zekere formalisering van 'politie-samenwerking inzake gerechtelijke politie', zouden bij het vervaardigen van zo'n regeling zeker niet uit 't oog mogen worden verloren.

Een ander belangrijk probleem betreft de opslag, verwerking en verdeling van de recherche-informatie op landelijk niveau, in de volksmond bekend als het probleem van "de computer van de rijkswacht". Een hele belangrijke kant van dit probleem is dat de gerechtelijke politie en de rijkswacht vrijwel onafhankelijk van elkaar en buiten de gemeentepolitie om (ongelijksoortige en ongelijkwaardige) geautomatiseerde gegevensbestanden hebben opgebouwd, waarin de massa criminele informatie waarover de gemeentepolitie beschikt, niet integraal en systematisch wordt ingevoerd. Waar de noodzaak en het nut van (landelijke) geïntegreerde automatisering van bepaalde categorieën recherche-informatie buiten kijf staan, hoeft niet te worden uitgelegd hoe ongerijmd deze situatie alleen al vanuit een oogpunt van doeltreffendheid van opsporing is. Ook moet 't niemand verbazen dat gerechtelijke politie en rijkswacht wel 'ns slag hebben geleverd om de informatie van de gemeentepolitie! Edele wedijver!? Een ander facet van dit probleem is dat het vanuit 'n oogpunt van rechtmatige opsporing geboden is om 'n officieel reglement voor deze bestanden op te stellen. En er zou 'n commissie moeten worden opgericht, die over voldoende bevoegdheden en middelen beschikt om de naleving van dit reglement te controleren en waarbij de burger inlichtingen kan vragen over (het eventuele gebruik van) criminele informatie te zijnen laste.

Tot besluit

Hiervoor is gebleken dat de gewenste algemene reorganisatie van het politieapparaat op dit ogenblik dus niet mogelijk is. Misschien is het wel mogelijk om op een aantal punten verbetering te brengen in de situatie. Maar om zo'n reorganisatie te doen slagen is op de eerste plaats een andere 'Ministeriële commissie voor de politieproblemen' noodzakelijk, met 'n andere opdracht, een andere samenstelling en een andere werkwijze. Verder moge 't vorenstaande ook duidelijk maken dat er

voor de commissie, die is belast met de herziening van het wetboek van strafrecht, inderdaad alle reden moet zijn om ook haar voornaamste taak, 'het beleid dat inzake misdadigheid gevolgd wordt opnieuw te herdenken', uit te voeren en niet te blijven steken in haar andere opdracht, de modernisering van wetteksten.

Cyrille Fijnaut